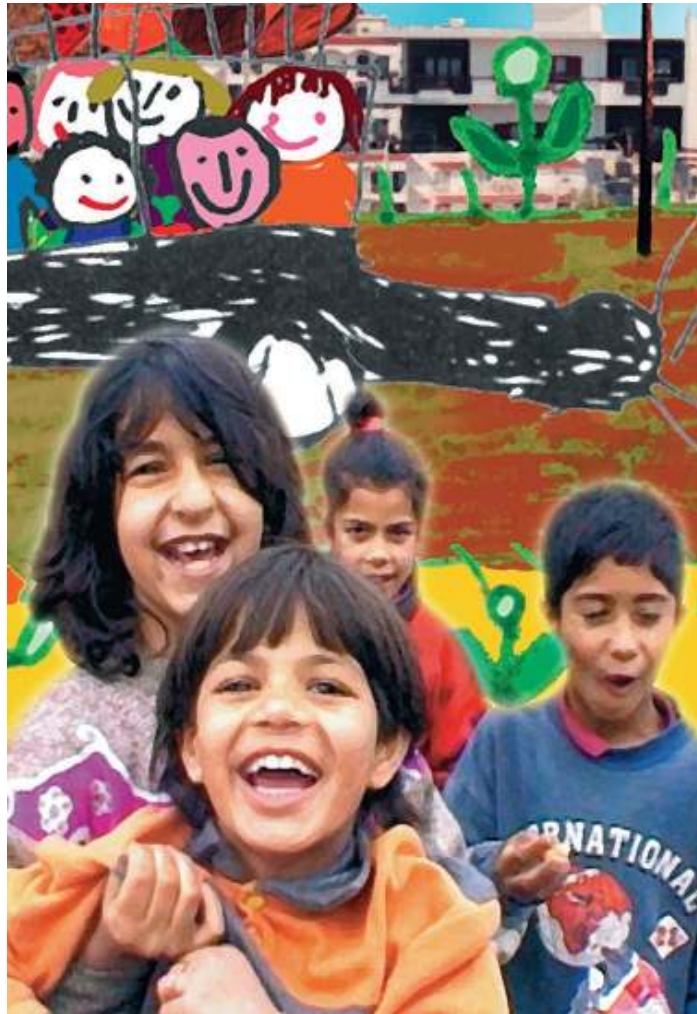

Το παζάρι
και
ο κόσμος του

Το παζάρι και ο κόσμος του

Με απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Πώς γίνεται το παζάρι;

1. Η εμπορική συναλλαγή - τα χρήματα

- ❶ Το παζάρι είναι χώρος αγοράς και πώλησης προϊόντων. Είναι χώρος εμπορίου. Σε πολλούς ανθρώπους αρέσει το παζάρι. Ορισμένοι αγαπούν ιδιαίτερα το παζάρι: την κουβέντα για να αγοράσουν ή να πουλήσουν προϊόντα με τις καλύτερες τιμές.
- Πώς όμως γίνεται η εμπορική συναλλαγή;
- Πώς πουλιούνται και αγοράζονται τα προϊόντα;
- Περιγράψτε τις φωτογραφίες.

ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

- ② Για τις εμπορικές συναλλαγές χρησιμοποιούμε χρήματα.
 Σε διάφορα μέρη της γης, από πολύ παλιά, χρησιμοποιήθηκαν διάφορα φυσικά αντικείμενα ή τροφές που διατηρούνται πολύ: κοχύλια, χάντρες, δέρματα, σακιά με σιτάρι.
 Αργότερα, σε ορισμένες περιοχές, χρησιμοποιήθηκαν μεγάλα και βαριά νομίσματα από μέταλλο.
 Για να γίνει πιο εύκολο το εμπόριο, τα νομίσματα έγιναν μικρότερα και πιο ελαφριά.
 Στην εποχή μας χρησιμοποιούμε νομίσματα από μέταλλο και νομίσματα από χαρτί, χαρτονομίσματα.

Τα νομίσματα κάθε εποχής είναι διαφορετικά.

*Αρχαία νομίσματα
 (βρίσκονται στο Αρχαιολογικό
 Μουσείο της Κομοτηνής)*

Επίσης, τα νομίσματα και τα χαρτονομίσματα κάθε χώρας διαφέρουν από τα νομίσματα των άλλων χωρών.

ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

Ελλάδα
ευρώ

Ηνωμένο Βασίλειο
λίρα

Τουρκία
λίρα

Ιαπωνία
γεν

Ουγγαρία
φιορίνι

Συρία
λίρα

- Βρείτε στον παγκόσμιο χάρτη τις χώρες αυτές.
- Ποια είναι η πρωτεύουσα της κάθε χώρας;

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

2. Το ευρώ

- ❶ 17 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βέλγιο, Ισπανία, Πορτογαλία, Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Αυστρία, Ελλάδα, Κύπρος, Μάλτα, Σλοβενία, Σλοβακία, Φινλανδία, Εσθονία) χρησιμοποιούν ένα ευρωπαϊκό νόμισμα, το ευρώ.

Με το ευρώ μπορούμε να κάνουμε ελεύθερα συναλλαγές σ' αυτές τις χώρες χωρίς να χρειάζεται να μετατρέπουμε τα χρήματα στα νομίσματα αυτών των χωρών, όπως παλιά.

- Ποιος φτιάχνει τα ευρώ, τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα; Πότε κυκλοφόρησαν; Τι σχέδια έχουν πάνω τους;
  - Κρατήστε ένα χαρτονόμισμα μπροστά σε δυνατό φως και παρατηρήστε το προσεκτικά. Τι ανακαλύψατε; Πώς ξέρουμε ότι το χαρτονόμισμα είναι γνήσιο, ότι δεν είναι πλαστό;
- ❷ Τι και ποιους παρουσιάζουν τα κέρματα ευρώ των διαφόρων χωρών;

- Στη μια όψη των κερμάτων ευρώ υπάρχει ένας χάρτης.
Ποιες χώρες δείχνει; Ποιες χώρες λείπουν;
Τι συμβολίζουν τα αστέρια;
Τι σημαίνει ο αριθμός που είναι χαραγμένος δίπλα στον χάρτη;

- Στο κέρμα του 1 ευρώ βλέπουμε μια κουκουβάγια.
Ποιας θεάς ήταν το αγαπημένο πουλί;
Τι συμβολίζει η κουκουβάγια;

- Στο κέρμα των 2 ευρώ βλέπουμε την Ευρώπη καθισμένη στη ράχη ενός ταύρου.
Ήταν πραγματικά ένας ταύρος ή μήπως ένας θεός που είχε μεταμορφωθεί σε ταύρο;
Μπορείς να διηγηθείς τον μύθο για την αρπαγή της Ευρώπης;

- Τι συμβολίζουν τα καράβια στα κέρματα των 1, 2 και 5 λεπτών;

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Στο δεκάλεπτο βλέπουμε τον Ρήγα Φεραίο.
Ο Ρήγας έζησε στα τέλη του 18ου αιώνα.
Αγωνίστηκε για την απελευθέρωση των βαλκανικών λαών
από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.
Σχεδίαζε μια δημοκρατική ομοσπονδία στα Βαλκάνια.
Εκτελέστηκε στην Αυστρία πριν από 220 χρόνια περίπου,
το 1798.

*«Όλοι πρέπει να είμαστε ίσοι και όχι ο ένας κατώτερος από τον άλλο.
Όλοι πρέπει να είμαστε ελεύθεροι και όχι ο ένας σκλάβος του αλλοιού».*

Από το Σύνταγμα του Ρήγα

Στο εικοσάλεπτο βλέπουμε τον Ιωάννη Καποδίστρια.
Ο Καποδίστριας ήταν ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδας.
Εκείνη την εποχή πρωτεύουσα της Ελλάδας ήταν
το Ναύπλιο, στην Πελοπόννησο.

- 3 Ξέρετε πότε ιδρύθηκε το νέο ελληνικό κράτος, όπου ζούμε και εμείς σήμερα;

*«Η Ελλάς θέλει σχηματίσει εν κράτος ανεξάρτητον...»
(Η Ελλάδα θα είναι ένα ανεξάρτητο κράτος...)*

Από το Πρωτόκολλο του Λονδίνου, 22 Ιανουαρίου 1830

- Τι γιορτάζουμε στην Ελλάδα κάθε χρόνο στις 25 Μαρτίου;
- Γνωρίζετε εθνικές γιορτές άλλων κρατών;

Στις ΗΠΑ γιορτάζουν την Αμερικανική Επανάσταση και την ίδρυση του ανεξάρτητου κράτους τους (1776) με την εθνική γιορτή της Ανεξαρτησίας στις 4 Ιουλίου κάθε χρόνο.

«Όλοι οι άνθρωποι δημιουργήθηκαν ίσοι και έχουν τα ίδια δικαιώματα στη ζωή, την ελευθερία και την επιζήτηση της ευτυχίας».

Από τη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας, 4 Ιουλίου 1776

Οι Γάλλοι τιμούν τη Γαλλική Επανάσταση (1789) με την εθνική γιορτή τους στις 14 Ιουλίου κάθε χρόνο.

«Οι άνθρωποι γεννιούνται και παραμένουν ελεύθεροι και έχουν ίσα δικαιώματα».

Από τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, Γαλλία 1789

*Γάλλος επαναστάτης.
Στη σημαία είναι γραμμένη η φράση:
«Ελευθερία ή θάνατος».*

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

- 4 Να παρατηρήσετε τις παραστάσεις πάνω στα χαρτονομίσματα. Στη μια όψη βλέπουμε πύλες και παράθυρα από κτίρια και μνημεία της Ευρώπης. Είναι όλα της ίδιας εποχής; Τι να συμβολίζουν; Στην άλλη όψη βλέπουμε γέφυρες. Τι συμβολίζουν οι γέφυρες; Τι ενώνουν;
- Τι γράφουν πάνω τους τα χαρτονομίσματα;
  - Πότε εκδόθηκαν; Από ποιον;

ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

Ο χάρτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το ευρωπαϊκό νόμισμα, το ευρώ

Χώρες που χρησιμοποιούν το ευρώ

Χώρες που έχουν εθνικό νόμισμα

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

3. Τράπεζες και λογαριασμοί

- ❶ Μια τράπεζα μας έδωσε τον πίνακα αυτό στις 15.11.2010.
Τι παρουσιάζει;

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Ν Ο Μ Ι Σ Μ Α Τ Ω Ν				
	ΕΙΔΟΣ	ΑΓΟΡΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ	ΠΩΛΗΣΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ	ΙΣΟΤΙΜΙΑ
ΔΟΛΑΡΙΟ ΗΠΑ	(USD)	1,39510	1,34710	1,37110
ΛΙΡΑ ΑΓΓΛΙΑΣ	(GBP)	0,86560	0,83580	0,85070
ΦΡΑΓΚΟ ΕΛΒΕΤΙΑΣ	(CHF)	1,35910	1,31230	1,33570
ΔΟΛΑΡΙΟ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ	(AUD)	1,40770	1,35930	1,38350
ΔΟΛΑΡΙΟ ΚΑΝΑΔΑ	(CAD)	1,40930	1,36090	1,38510
ΚΟΡΟΝΑ ΣΟΥΗΔΙΑΣ	(SEK)	9,52200	9,19440	9,35820
ΚΟΡΟΝΑ ΔΑΝΙΑΣ	(DKK)	7,58470	7,32380	7,45420
ΚΟΡΟΝΑ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ	(NOK)	8,27530	7,99070	8,13300
ΓΕΝ ΙΑΠΩΝΙΑΣ	(JPY)	114,56000	110,62000	112,59000
ΡΑΝΤ Ν. ΑΦΡΙΚΗΣ	(ZAR)	10,00230	9,04970	9,52600
ΔΟΛΑΡΙΟ ΧΟΓΚ ΚΟΓΚ	(HKD)	11,15930	10,09650	10,62790
ΔΟΛΑΡΙΟ ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗΣ	(SGD)	1,86330	1,68590	1,77460
ΖΛΟΤΙ ΠΟΛΩΝΙΑΣ	(PLN)	4,12540	3,73250	3,92890
ΚΟΡΟΝΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	(CZK)	25,86200	23,39900	24,63000

- Χρησιμοποιήστε τον πίνακα.
Πόσα ευρώ άξιζε στις 15.11.2010 ένα δολάριο,
μία αγγλική λίρα, ένα δολάριο Αυστραλίας, μία κορόνα Νορβηγίας;
Βρείτε στον χάρτη τις χώρες του πίνακα.
Ποια είναι η πρωτεύουσα καθεμιάς;

- Ψάξτε σε εφημερίδες και βρείτε πόσα ευρώ αξίζουν διάφορα ξένα νομίσματα.
Αυτές τις πληροφορίες τις παίρνουμε και από τα δελτία ειδήσεων της τηλεόρασης.
- ② Για να ανταλλάξουμε χρήματα, για να δώσουμε, για παράδειγμα, ευρώ και να πάρουμε άλλο νόμισμα, πρέπει να πάμε στην τράπεζα.
Τι άλλες δουλειές κάνει μια τράπεζα;
- Ρωτήστε τους δικούς σας: Πηγαίνουν στην τράπεζα; Πόσο συχνά πηγαίνουν; Γιατί πηγαίνουν; Πηγαίνουν σε μία τράπεζα ή σε πολλές; Γιατί;
- Έχετε πάει σε τράπεζα;
Υπάρχουν τράπεζες στα χωριά και στις πόλεις της περιοχής σας;
Ποιες;

Δύο τράπεζες στο κέντρο της Εάνθης

Μηχάνημα
για την αυτόματη
ανάληψη και κατάθεση
χρημάτων με κάρτες

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

- 3 Όταν πουλάμε ή αγοράζουμε προϊόντα, κάνουμε λογαριασμούς.
Γράφουμε τα είδη των προϊόντων, τις τιμές, κάνουμε προσθέσεις, αφαιρέσεις, διαιρέσεις και πολλαπλασιασμούς.

Κατάλογος	Τιμές
3 κιλά πατάτες	60 λεπτά το κιλό
Μισό κιλό μοσχαρίσιο κρέας	8 ευρώ το κιλό
1 σαπούνι	50 λεπτά το ένα
Ένα τέταρτο του κιλού τυρί	12,30 ευρώ το κιλό
2 τετράδια	1,70 ευρώ το ένα

- Αυτός ο κατάλογος δείχνει τι ψώνια χρειάζεται να κάνουν αυτά τα παιδιά για το σπίτι τους. Δίπλα υπάρχουν οι τιμές των προϊόντων. Η μητέρα τους τους έδωσε 50 ευρώ. Βοηθήστε τα να κάνουν τους λογαριασμούς. Πόσα χρήματα κοστίζουν όλα όσα πρέπει να αγοράσουν; Τους φτάνουν τα χρήματα για όλα τα ψώνια; Θα τους μείνουν ρέστα; Πόσα;

4. Γράμματα και αριθμοί

- 1 Από πολύ παλιά, και σε διάφορα μέρη της γης, οι άνθρωποι βρήκαν διάφορους τρόπους για να γράφουν και να μετρούν.

Σφηνοειδής γραφή,
Μεσοποταμία,
περίπου 5.000 χρόνια πριν

Ιερογλυφική γραφή,
Αίγυπτος,
περίπου 5.000 χρόνια πριν

Οι Φοίνικες, που ήταν σπουδαίοι έμποροι, έφτιαξαν το πρώτο αλφάβητο περίπου 3.000 χρόνια πριν. Για κάθε σύμφωνο έφτιαξαν ένα γράμμα. Το φοινικικό αλφάβητο είχε μόνο σύμφωνα.

Φοινικικά γράμματα

Το εύφορο μέρος της γης όπου αναπτύχθηκαν οι πολιτισμοί της Μεσοποταμίας, της Αιγύπτου και της Φοινίκης

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Οι αρχαίοι Έλληνες ήταν και εκείνοι καλοί έμποροι και ναυτικοί. Πήραν το φοινικικό αλφάβητο και έφτιαξαν το ελληνικό αλφάβητο, με σύμφωνα και φωνήεντα.

Α Β
Γ

Ο χώρος των αρχαίων Ελλήνων πριν από 2.500 χρόνια περίπου. Ταξίδευαν με τα καράβια τους σε πολλά μέρη της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου. Εκεί έφτιαξαν αποικίες.

Αργότερα, οι Ρωμαίοι πήραν το ελληνικό αλφάβητο, το ταίριαξαν στη δική τους γλώσσα και έφτιαξαν το λατινικό αλφάβητο.

Οι Ρωμαίοι έφτιαξαν μια μεγάλη αυτοκρατορία και έλεγχαν όλη τη Μεσόγειο. Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία πριν από 1.800 χρόνια περίπου.

Α Β
C

- 2 Οι αριθμοί που χρησιμοποιούμε είναι αραβικοί.
Και οι Άραβες ήταν από πολύ παλιά σπουδαίοι έμποροι
και είχαν φτιάξει τη δική τους γραφή.

Άραβες έμποροι

بایر هم ضیاء اللیلک و لایلا

عکسهای این مجموعه از پیوستگی موضوعی
برخورد دارند و اوضاع اجتماعی، حرفه ای، اقتصادی،
مذهبی و... بازار را مورد بررسی قرار می دهند. روایت
هر عکس مکمل روایت عکس قبلی است. از این رو، برای
درک بهتر موضوع لازم است که عکسها به ترتیب از اول
ملاحظه شوند.

Κείμενο στην αραβική γραφή

- 3 Το εμπόριο ήταν και είναι πολύ σημαντικό
για τη ζωή των ανθρώπων.
- Δεν είναι τυχαίο ότι ο προφήτης Μωάμεθ έζησε στη Μέκκα.
Εκεί ζούσαν πολλοί έμποροι
και μορφωμένοι άνθρωποι της εποχής.
Τι γνωρίζετε για τον Μωάμεθ;

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Για εμπορικούς λόγους κυρίως, πριν από 500 περίπου χρόνια άρχισε η εξερεύνηση της γης από τους Ευρωπαίους: Ισπανούς, Πορτογάλους και άλλους.

Ως τότε οι άνθρωποι ήξεραν μόνο ένα μικρό μέρος της γης· εκεί όπου ζούσαν και ταξίδευαν.

Δεν ήξεραν ότι η γη είναι μια μεγάλη σφαίρα με 6 ηπείρους και 5 ωκεανούς.

Η υδρόγειος σφαίρα

Φωτογραφία της Γης από το διάστημα

Σε παλιότερες εποχές ορισμένοι άνθρωποι πίστευαν ότι η Γη μοιάζει με μια σανίδα πάνω στη θάλασσα.

Πολλοί πίστευαν, ακόμα, ότι ο Ήλιος γυρίζει γύρω από τη Γη. Δεν ήξεραν ότι η Γη γυρίζει γύρω από τον Ήλιο.

Ο χάρτης αυτός δείχνει πώς αντιλαμβανόταν τη γη ο γεωγράφος Ερατοσθένης τον 3ο αιώνα π.Χ. Οι γνώσεις για τις περιοχές γύρω από τη Μεσόγειο ήταν αρκετά ακριβείς, ενώ για τα βάθη των τριών γνωστών ηπείρων ήταν ασαφείς.

Η τροχιά της Γης γύρω από τον Ήλιο

- Δείτε σε έναν μεγάλο παγκόσμιο χάρτη, ή στην υδρόγειο σφαίρα, τις ηπείρους και τους ωκεανούς. Πού βρίσκεται η Ελλάδα; Ποιες ήπειροι και ποιες χώρες βρίσκονται γύρω από τη Μεσόγειο;

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

- 4 Βέβαια, δε χρησιμοποιούμε τα γράμματα και τους αριθμούς μόνο στο εμπόριο. Τι άλλο μπορούμε να κάνουμε με τα γράμματα και τους αριθμούς;

Το εμπόριο είναι πολύ σημαντικό, αλλά δε ζούμε πουλώντας και αγοράζοντας μόνο. Επικοινωνούμε με τους άλλους συζητώντας, παίζοντας, τραγουδώντας, χορεύοντας, παίζοντας μουσική, θέατρο, διαβάζοντας βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά, γράφοντας, μιλώντας στο τηλέφωνο, βλέποντας τηλεόραση ή φιλμ στο σινεμά. Δίνουμε στους άλλους πράγματα που χρειάζονται, κάνουμε δώρα. Μοιραζόμαστε πράγματα, ιδέες, σκέψεις, εμπειρίες, χαμόγελα, γέλια, πόνους και χαρές, όνειρα και ελπίδες. Ακούμε τις απόψεις των άλλων και λέμε τις δικές μας. Εκφράζουμε τις αντιρρήσεις μας. Προσπαθούμε να βρούμε δίκαιες λύσεις για να ξεπεράσουμε τις διαφορές και τις συγκρούσεις μας. Όλα αυτά μας βοηθούν να δούμε τις διαφορές και τις ομοιότητές μας και να γνωριστούμε καλύτερα. Όλα αυτά μας βοηθούν να κάνουμε τη ζωή μας πιο όμορφη. Πώς θα ήταν η ζωή μας χωρίς όλα αυτά;

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ

Δραστηριότητες

Συζητήστε τις παρακάτω δραστηριότητες.

Διαλέξτε κάποιες και αρχίστε να τις κάνετε, παράλληλα με τα μαθήματά σας.

Τη δουλειά σας μπορείτε να την παρουσιάσετε στο τέλος του χρόνου.

Οργανώστε μια εκδήλωση με όλες τις τάξεις του σχολείου σας

ή και με άλλα σχολεία

της περιοχής σας.

- 1 Οργανώστε ένα παζάρι στο σχολείο. Τριγυρίστε στη φύση και μαζέψτε σπόρους, κλαράκια, φύλλα, αγκαθάκια, πέτρες. Συγκεντρώστε χαρτιά, παλιά κουτιά, υφάσματα. Συγκεντρώστε ό,τι άλλο χρειαστεί για να φτιάξετε κούκλες, παιχνίδια και διάφορα άλλα αντικείμενα για να πουλήσετε στο παζάρι. Χωρίστε τα προϊόντα σε κατηγορίες και φτιάξτε ταμπέλες για το κάθε είδος και την τιμή του. Αποφασίστε τους κανόνες του παζαριού σας: Ποια μέρα θα γίνει, σε ποιον χώρο, πότε θα αρχίσει και πότε θα τελειώσει, ποιοι θα είναι πωλητές και ποιοι αγοραστές. Γράψτε τις διάφορες ιδέες και προτάσεις στον πίνακα και μετά ας γράψει το κάθε παιδί σε ένα χαρτί σύμφωνα με όσα ψήφισαν τα περισσότερα παιδιά. Παίξτε μουσική ή τραγουδήστε, φέρτε ένα κασετόφωνο ή ένα ραδιόφωνο για να γίνει το παζάρι σας πιο πλούσιο. Μπορείτε να καλέσετε τους δικούς σας και άλλα σχολεία για να μοιραστείτε μαζί τους τη χαρά του παζαριού.

2 Αρχίστε να συγκεντρώνετε στην τάξη όσα χαρτιά δε χρειάζεστε. Όταν μαζέψετε πολλά, δώστε τα για ανακύκλωση. Θα χρησιμοποιηθούν πάλι σε εργοστάσια χαρτιού. Κάντε το ίδιο με παλιά μπουκάλια, άλλα αντικείμενα από γυαλί, κονσέρβες και τενεκεδάκια.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

3 Φέρτε εφημερίδες και περιοδικά στην τάξη και ψάξτε να βρείτε ειδήσεις ή πληροφορίες για το εμπόριο, τα νομίσματα, τις τράπεζες, το ραδιόφωνο, την τηλεόραση, τον κινηματογράφο, για βιβλία, αθλητικούς αγώνες... Κόψτε αυτές τις ειδήσεις ή τις πληροφορίες και τοποθετήστε τις σε έναν τοίχο της τάξης κατά κατηγορίες. Συζητήστε στην τάξη ποιες ειδήσεις ή πληροφορίες σας ενδιαφέρουν περισσότερο. Φέρτε κάθε βδομάδα ειδήσεις ή πληροφορίες για τα θέματα αυτά από εφημερίδες και περιοδικά και τοποθετήστε τις σε έναν τοίχο της τάξης.

4 Πηγαίνετε με τους δικούς σας για ψώνια; Επισκεφτείτε μαζί τους ένα μαγαζί, το παζάρι ή την κεντρική αγορά μιας πόλης και παρατηρήστε τα. Πού είναι γραμμένες οι τιμές των προϊόντων; Πώς κάνουν τους λογαριασμούς; Τι γράφουν οι αποδείξεις; Πώς διαφημίζονται τα προϊόντα; Παζαρεύουν πάντα και παντού τις τιμές; Συζητήστε στην τάξη τις πληροφορίες που μαζέψατε.

Κείμενο

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Σύμφωνα με έναν ελληνικό μύθο, κάποτε, πολύ παλιά, ζούσε στη Σιδώνα μια όμορφη κοπέλα, η Ευρώπη. Ήταν κόρη του βασιλιά της Φοινίκης, του Αγήνορα. Ο Αγήνορας ήταν γιος του θεού της θάλασσας, του Ποσειδώνα. Η Ευρώπη ήταν πολύ όμορφη. Ακόμα και η Αφροδίτη, η πιο όμορφη θεά, ζήλευε την ομορφιά της. Και ο ίδιος ο Δίας την ερωτεύτηκε.

Ένα ανοιξιάτικο πρωινό, η Ευρώπη και οι φίλες της βγήκαν στην εξοχή για να μαζέψουν λουλούδια. Εκεί την πλησίασε ο θεός Δίας μεταμορφωμένος σε ταύρο. Η Ευρώπη δεν τον κατάλαβε. Θαύμασε την ομορφιά του ταύρου, τον χάιδεψε και ανέβηκε πάνω του. Τότε ο ταύρος πήρε την Ευρώπη, πέταξε πάνω από στεριές και θάλασσες και έφτασε στην Κρήτη. Η Ευρώπη έζησε στην ήπειρο όπου βρίσκεται η Κρήτη και της έδωσε το όνομά της.

Η λέξη **ΕΥΡΩΠΗ** είναι αρχαία ελληνική. Σημαίνει «αυτή που βλέπει μακριά, που έχει πλατιά μάτια». Οι αρχαίοι Έλληνες χώριζαν τον κόσμο σε τρεις περιοχές: στην Ευρώπη, την Ασία και τη Λιβύη (Αφρική).

Το όνομα της Ευρώπης μπορεί να προέρχεται και από την ακκαδική γλώσσα της Μεσοποταμίας.

Η λέξη **ΑΣΟΥ** σήμαινε «ανεβαίνω». Η λέξη **ΕΡΕΒΟΥ** σήμαινε «μπαίνω».

Από τη λέξη **ΑΣΟΥ** ίσως πήρε το όνομά της η **Ασία**.

Η Ασία είναι η ανατολή, η περιοχή όπου ανεβαίνει ο ήλιος.

Από τη λέξη **ΕΡΕΒΟΥ** ίσως πήρε το όνομά της η Ευρώπη.

Η Ευρώπη είναι η δύση, η περιοχή όπου ο ήλιος κρύβεται, δύει.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Ποιοι πάνε στο παζάρι;

1. Τι είδους άνθρωποι πάνε στο παζάρι;

- ❶ Παρατηρήστε τις φωτογραφίες.

Τι πληροφορίες σάς δίνουν για την ηλικία, το φύλο, τις σχέσεις, το επάγγελμα των ανθρώπων; Προσπαθήστε να τους περιγράψετε χρησιμοποιώντας αυτές τις πληροφορίες.

*Φωτογραφίες
από τα παζάρια
της Ξάνθης
και της Κομοτηνής*

ΠΟΙΟΙ ΠΑΝΕ ΣΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

ΠΟΙΟΙ ΠΑΝΕ ΣΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

- 2 Ποιες άλλες πληροφορίες για τους ανθρώπους του παζαριού σας δίνουν οι φωτογραφίες;
Τι ρούχα φορούν οι γυναίκες και τι ρούχα φορούν οι άντρες;
Φορούν όλες οι γυναίκες ή όλοι οι άντρες τα ίδια ρούχα;
Ποιες γλώσσες νομίζετε ότι μιλούν (ιταλικά, ελληνικά, αγγλικά, τουρκικά, γαλλικά, πομακικά, αιγυπτιακά, ρωσικά, ισπανικά, ρομ, βουλγαρικά, ποντιακά, γερμανικά);
Ποιες άλλες διαφορές μπορεί να έχουν οι άνθρωποι;

Είστε σίγουροι για τα συμπεράσματά σας;
 Να εξηγήσετε ποιες πληροφορίες χρησιμοποίησατε.
 Χρειάζεστε και άλλες; Ποιες;
 Πώς θα μαζέψετε τις πληροφορίες που χρειάζεστε;

- 3 Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές παρατηρείτε μεταξύ των ανθρώπων που ζουν στο χωριό ή στη γειτονιά σας; Συζητήστε τες.

- 4 Πώς θα ήταν η ζωή μας αν όλες οι μέρες ήταν ίδιες;
 Αν όλοι οι τόποι ήταν ίδιοι; Αν όλοι οι άνθρωποι ήταν ίδιοι;
 Αν είχαν τις ίδιες σκέψεις και τα ίδια συναισθήματα;
 Πώς θα ήταν η ζωή μας αν δεν εκφράζαμε τα συναισθήματά μας
 και δεν πλησιάζαμε τους άλλους;

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

2. Συγκρούσεις, διαφορές και δικαιώματα

Αρκετές φορές διαφωνούμε με τους άλλους.
Ορισμένες φορές μαλώνουμε, φωνάζουμε,
τσακωνόμαστε, ακόμα και με τους φίλους μας.

- 1 Έχετε τσακωθεί ποτέ;
Έχετε θυμώσει με δικούς σας ανθρώπους;
Για ποιους λόγους συγκρουστήκατε μαζί τους;
Τι νιώσατε;
Πώς λύσατε τις διαφορές σας;
- 2 Ποιες συγκρούσεις παρατηρείτε
μεταξύ των ανθρώπων του χωριού ή της γειτονιάς σας;
Πώς λύνουν τις διαφορές τους;
Ποιος νομίζετε ότι είναι ο καλύτερος τρόπος
για να λύνουμε τις διαφορές μας;

- 3 Έχουμε όλοι το δικαίωμα να λέμε τη γνώμη μας;
Να εκφράζουμε τις απόψεις μας;
Μας αφήνουν οι άλλοι να μιλήσουμε ελεύθερα;
Αφήνουμε τους άλλους να μιλήσουν ελεύθερα;
Σεβόμαστε τη γνώμη, τις συνήθειες και την προσωπικότητα
των άλλων; Σεβόνται εκείνοι τη δική μας γνώμη;

- 4 Όλοι οι άνθρωποι έχουμε διαφορές αλλά και ομοιότητες. Πρέπει να σεβόμαστε ο ένας τον άλλο. Με αυτή τη σκέψη, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ψήφισε το 1948 την Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Στην αρχή της διακήρυξης αυτής τονίζονται τα εξής:

Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Έχουν λογική και συνείδηση και πρέπει να ζουν σαν αδέρφια.

Όλοι –ανεξάρτητα από τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση– είναι ίσοι και έχουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες ελευθερίες.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

- 5 Τα Ηνωμένα Έθνη ψήφισαν το 1959 μια διακήρυξη για τα δικαιώματα των παιδιών. Με βάση τη διακήρυξη αυτή δημιουργήθηκε η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού το 1989, που ισχύει από το 1990. 153 χώρες την επικύρωσαν τον Αύγουστο του 1994. Συζητήστε τα δικαιώματα των παιδιών.

1. Δικαίωμα για ιδιαίτερη προστασία για τη σωματική, ψυχική, πνευματική και κοινωνική ανάπτυξη.

2. Ίσα δικαιώματα χωρίς διάκριση φυλής, θρησκείας και εθνικότητας.

3. Δικαίωμα για όνομα και εθνικότητα.

4. Δικαίωμα για μόρφωση και ειδική θεραπεία στο παιδί που μειονεκτεί ψυχικά και σωματικά.

ΠΟΙΟΙ ΠΑΝΕ ΣΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

5. Δικαίωμα για διατροφή, στέγαση και ιατρική περίθαλψη προσαρμοσμένη στο παιδί και στη μητέρα.

6. Δικαίωμα να απολαμβάνει δωρεάν μόρφωση και να έχει δυνατότητες παιχνιδιού και ψυχαγωγίας.

7. Δικαίωμα για κατανόηση και αγάπη από τους γονείς και την κοινωνία.

8. Δικαίωμα προτεραιότητας για προστασία και περίθαλψη σε ώρες συμφοράς.

9. Δικαίωμα ανατροφής με πνεύμα ενότητας, κατανόησης, φιλίας και δικαιοσύνης μεταξύ των λαών.

10. Δικαίωμα για προστασία από την εγκατάλειψη και την επαγγελματική εκμετάλλευση.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

6 Έχουν όλα τα παιδιά αυτά τα δικαιώματα;

Υπάρχουν παιδιά που δεν μπορούν να μορφωθούν και εργάζονται σκληρά από πολύ μικρά χωρίς να πληρώνονται.
Υπάρχουν παιδιά που πεθαίνουν από την πείνα.

Τα παιδιά επηρεάζονται από τις ανισότητες και τις συγκρούσεις που χωρίζουν τους μεγάλους.
Επηρεάζονται και από τις ανισότητες και τις συγκρούσεις που χωρίζουν τα διάφορα κράτη της γης.

Πολλοί άνθρωποι, ακόμα και μικρά παιδιά, αναγκάζονται να φύγουν από τον τόπο τους για να σωθούν.

Υπάρχουν εκατομμύρια άνθρωποι που ζουν ως πρόσφυγες, μακριά από τον τόπο τους. Πολλοί από αυτούς είναι παιδιά. Οι πρόσφυγες έχουν τα ίδια δικαιώματα με όλους τους ανθρώπους. Πρέπει να ζουν ελεύθερα, με αξιοπρέπεια και ασφάλεια.

Από φυλλάδιο της παγκόσμιας ανθρωπιστικής οργάνωσης «Διεθνής Αμνηστία»

Εκτοπισμένα παιδιά στη Σιέρα Λεόνε

Κοριτσάκι από τη Γουατεμάλα που ζει σε στρατόπεδο προσφύγων στο Μεξικό

Δυο παιδιά από το Αφγανιστάν σε στρατόπεδο προσφύγων στο Πακιστάν

Δυο παιδιά πρόσφυγες στην ίδια τη χώρα τους, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Σε πολλές περιοχές της γης οι άνθρωποι είναι πολύ φτωχοί. Δεν έχουν σχολεία, φάρμακα, γιατρούς. Σε ορισμένες χώρες άνθρωποι, και ιδιαίτερα παιδιά, πεθαίνουν από την πείνα.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΛΟΓΙΑ ΚΑΙ

Το **1945** τελείωσε ένας φοβερός πόλεμος. Εκατομμύρια στην δεν είχαν αρκετό και και και και και Πολλά απ' αυτά κρύωναν, πεινούσαν και ήταν άρρωστα. Έτσι, τα ΗΝΘΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

έφτιαξαν τη για να τα βοηθήσει. Η έστειλε και και και και και για να βοηθήσει αυτά τα

Σε **3** χρόνια βοήθησε **10.000.000** Τότε οι άνθρωποι στα ΗΝΘΜΕΝΑ ΕΘΝΗ κοίταξαν ολόγυρα στον και είδαν ότι υπήρχαν εκατομμύρια άλλα σε άλλες χώρες στην στην και στην που επίσης χρειάζονταν βοήθεια γιατί δεν είχαν αρκετό και και και και και και και και και πολλά απ' αυτά τα επίσης κρύωναν και πεινούσαν και ήταν άρρωστα. Έτσι, η τους έστειλε και και

ΠΟΙΟΙ ΠΑΝΕ ΣΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

Ορισμένες οργανώσεις προσπαθούν να βοηθήσουν τους ανθρώπους αυτούς να ζήσουν καλύτερα. Έχετε ακούσει για τη UNICEF;

και

με ή με ή με ή με ή με ή με ή με

ή με ή

πώς να και να και πώς να καλλιεργούν

στέλνοντάς τους Επίσης, τα βοηθάει να μάθουν πώς να πιάνουν και πώς να μεγαλώνουν και πώς να προμηθεύονται καθαρό

έτσι ώστε να μπορούν να είναι υγιή και ευτυχισμένα. Η έχει βοηθήσει πολλά σε περισσότερες από **120** χώρες. Αυτό μπορεί να το κάνει επειδή πολλοί άνθρωποι που αγαπούν τα παιδιά στέλνουν και αγοράζουν ευχετήριες Η λέει

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ σε όλους τους ανθρώπους που βοηθούν

ώστε να **ΦΤΙΑΞΟΥΜΕ** ένα ευτυχισμένο μέλλον για όλου του τα

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ

Δραστηριότητες

1 Αν μπορείτε, οργανώστε μια επίσκεψη στο παζάρι. Γνωρίστε το και χαρείτε το. Παρατηρήστε τα χρώματα και τα σχήματα, τα προϊόντα και τους χώρους όπου είναι στημένα. Παρατηρήστε τους ανθρώπους και προσπαθήστε να μαντέψετε τι σκέφτονται ή τι αισθάνονται. Ακούστε με προσοχή τους ήχους, τις φωνές και τις γλώσσες του παζαριού. Μυρίστε τις μυρωδιές, πιάστε και περιεργαστείτε τα διάφορα προϊόντα. Αγοράστε δύο διαφορετικά φρούτα και προσέξτε τις διαφορετικές γεύσεις. Με αυτό τον τρόπο θα γίνετε κι εσείς ένα μέρος του παζαριού. Να ξέρετε ότι και οι άλλοι σας βλέπουν, σας παρατηρούν και προσπαθούν να σας καταλάβουν.

2 Κόψτε από εφημερίδες και περιοδικά εικόνες από διαφορετικούς ανθρώπους και φτιάξτε ένα κολλάζ.

3 Συνεννοηθείτε με ένα άλλο σχολείο στη Θράκη, σε άλλη περιοχή της Ελλάδας ή αλλού και αρχίστε να αλληλογραφείτε με παιδιά που ζουν σε άλλους χώρους, που έχουν άλλες συνήθειες.

4 Ζητήστε από τους συγγενείς σας, από τους δασκάλους και τις δασκάλες σας να σας διηγηθούν πώς ζούσαν όταν ήταν παιδιά. Πού έμεναν; Πήγαιναν σχολείο; Τι παιχνίδια έπαιζαν;

5 Όταν υπάρχουν προβλήματα στην τάξη μεταξύ των παιδιών, προσπαθείτε να τα λύσετε όλοι μαζί συζητώντας. Μπορείτε έτσι να βρίσκετε την πιο δίκαιη λύση. Κάνετε εκλογές στην τάξη; Ποιες υποχρεώσεις και ποια δικαιώματα έχει ο κάθε μαθητής και η κάθε μαθήτρια;

6 Σε κάθε κοινότητα υπάρχουν άνθρωποι που δε βλέπουν, που δεν ακούν καλά ή που δεν μπορούν να μιλήσουν ή να μετακινηθούν εύκολα. Κλείστε τα μάτια σας για λίγο. Σκεφτείτε πόσα πράγματα δεν μπορούν να δουν όσοι δε βλέπουν καλά. Κλείστε τα αυτιά σας και σκεφτείτε πόσα πράγματα δεν μπορούν να ακούσουν όσοι δεν ακούν καλά. Καθίστε για λίγη ώρα ακίνητοι και αμίλητοι και σκεφτείτε τους ανθρώπους που δεν μπορούν να περπατήσουν μόνοι τους ή αυτούς που δεν μπορούν να μιλήσουν και να επικοινωνήσουν με τους άλλους εύκολα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Τι άλλο κάνουμε στο παζάρι;

1. Επικοινωνία

❶ Παρατηρήστε τις φωτογραφίες.

ΤΙ ΑΛΛΟ ΚΑΝΟΥΜΕ ΣΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

- Τι κάνουν οι άνθρωποι σε κάθε φωτογραφία;
Γιατί νομίζετε ότι ήρθαν στο παζάρι;
Ποιος να είναι ο σκοπός τους;
- Τι θα μπορούσαν να σκέφτονται; Τι θα μπορούσαν να λένε;
Πώς νομίζετε ότι αισθάνονται;
- Πώς να αισθάνεται ο γέρος άντρας στην τέταρτη φωτογραφία;
Πώς νομίζετε ότι αισθάνεται ο άνθρωπος που πουλάει λεμόνια;
Πώς το παιδί που πουλάει τσάντες;
Πώς τα παιδιά που τραγουδούν;
Πώς ο σκύλος;

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

- ② Το παζάρι είναι τόπος συνάντησης πολλών και διαφορετικών ανθρώπων που μιλούν διαφορετικές γλώσσες, που ντύνονται διαφορετικά, που έχουν άλλες συνήθειες. Παρ' όλες τις διαφορές, όμως, οι άνθρωποι στο παζάρι συνεννοούνται μεταξύ τους, γιατί ο ένας χρειάζεται τον άλλο.

ΤΙ ΑΛΛΟ ΚΑΝΟΥΜΕ ΣΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

- Πώς συνεννοούνται;
Με ποιους τρόπους μπορείτε να συνεννοηθείτε κι εσείς με παιδιά που μιλούν διαφορετική γλώσσα;
- Χωριστείτε σε δύο ομάδες. Ας προσπαθήσουν τα παιδιά της κάθε ομάδας να περιγράψουν στην άλλη το παζάρι με κινήσεις, χειρονομίες και γκριμάτσες, χωρίς να μιλούν ή να γράφουν.
- Τα παιδιά της κάθε ομάδας προσπαθήστε να στείλετε στα παιδιά της άλλης ομάδας ένα μήνυμα σχεδιάζοντας σε χαρτί μόνο σχήματα, χωρίς να χρησιμοποιήσετε λέξεις. Μετά συζητήστε τα μηνύματα που λάβατε για να δείτε αν καταλάβατε καλά αυτό που ήθελαν να σας πουν οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριά σας.
- Ποια μέσα μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να επικοινωνήσουμε με τους άλλους;

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

2. Το παζάρι στον χώρο

Παζάρια υπάρχουν σε πολλά μέρη της γης. Εκεί πηγαίνουν οι ντόπιοι, οι άνθρωποι που ζουν στην περιοχή. Αλλά και ξένοι, έμποροι και τουρίστες, που ταξιδεύουν για να γνωρίσουν τις διάφορες περιοχές της γης, πηγαίνουν εκεί. Θαυμάζουν τα πολύχρωμα προϊόντα και τους ανθρώπους.

Το παζάρι στην πόλη Κερμάν του Ιράν

ΤΙ ΑΛΛΟ ΚΑΝΟΥΜΕ ΣΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

Το παζάρι της Κωνσταντινούπολης

Το παζάρι του Πειραιά

- Παρατηρήστε τις φωτογραφίες.
Ποιες διαφορές και ποιες ομοιότητες βλέπετε;

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

3. Το παζάρι στον χρόνο

Έχουμε πολλές εικόνες και άλλες μαρτυρίες που μας βοηθούν να φανταστούμε πώς γινόταν το εμπόριο στο παρελθόν, πολύ παλιά.

Τοιχογραφία
(ζωγραφιά σε τοίχο),
από το νησί Θήρα,
μινωϊκή εποχή

Ζωγραφιές σε αρχαία ελληνικά αγγεία

ΤΙ ΑΛΛΟ ΚΑΝΟΥΜΕ ΣΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

*Άποψη από το παζάρι της Αθήνας.
Τη ζωγράφισε ένας Ιρλανδός ζωγράφος περιηγητής το 1801.*

- Παρατηρήστε τις εικόνες και συζητήστε τες.
- Οι ιστορικοί μελετούν κείμενα και αντικείμενα του παρελθόντος και προσπαθούν να καταλάβουν τη ζωή των ανθρώπων στο παρελθόν.
- Τα κείμενα και τα αντικείμενα του παρελθόντος μπορούν να μας δώσουν πληροφορίες, αν εμείς τα ρωτήσουμε. Ποιες ερωτήσεις μπορείτε να κάνετε για τις εικόνες αυτές; Ποιες πληροφορίες σάς δίνουν για τη ζωή των ανθρώπων στον τόπο μας σε διάφορες εποχές στο παρελθόν;

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

4. Νέοι τρόποι αγοράς

Σε ορισμένες χώρες του κόσμου οι άνθρωποι κάνουν τα ψώνια τους χωρίς να βγαίνουν από το σπίτι τους.

Τα διαλέγουν από περιοδικά ή την τηλεόραση.

Άλλοι χρησιμοποιούν τον υπολογιστή τους και μπαίνουν μέσα σε ένα διεθνές δίκτυο επικοινωνίας, στο ίντερνετ.

Στο ίντερνετ οι άνθρωποι, από κάθε μέρος του κόσμου, μπορούν να βρουν διάφορες πληροφορίες.

Μπορούν ακόμα να δουν καταλόγους με εικόνες και τιμές προϊόντων και να παραγγείλουν τα ψώνια τους από το σπίτι τους.

- Θα σας άρεσε να ψωνίζετε έτσι;
- Τι κερδίζουν και τι χάνουν οι άνθρωποι που εμπορεύονται, που πουλούν και αγοράζουν προϊόντα χρησιμοποιώντας περιοδικά, την τηλεόραση ή το ίντερνετ; Συζητήστε τις διάφορες απόψεις.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ

Δραστηριότητες

1 Χωριστείτε σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα θα διαλέξει κάτι (ένα γνωστό σε όλους αντικείμενο, έναν άνθρωπο, έναν χώρο, μια κατάσταση). Η άλλη ομάδα έχει δικαίωμα να κάνει δέκα ερωτήσεις για να το βρει. Οι απαντήσεις της πρώτης ομάδας θα είναι μόνο «ναι» ή «όχι». Αν η δεύτερη ομάδα δεν το βρει με δέκα ερωτήσεις, χάνει.

2 Χωριστείτε σε δύο ομάδες. Ένα παιδί από τη μία ομάδα βγαίνει για λίγο από την τάξη. Τα παιδιά της άλλης ομάδας διαλέγουν μια ταινία από την τηλεόραση, ένα κινηματογραφικό φιλμ, ένα βιβλίο, ένα αντικείμενο ή ένα μαγαζί, σε όλους γνωστό, και αποφασίζουν ποιο παιδί της άλλης ομάδας θα προσπαθήσει με κινήσεις, χειρονομίες και γκριμάτσες, χωρίς να μιλάει, να βοηθήσει το παιδί που θα μπει στην τάξη να το βρει.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

3 Επισκεφτείτε έναν αρχαιολογικό ή ιστορικό χώρο της περιοχής σας. Τι ευρήματα υπάρχουν; Είναι θεμέλια κτιρίου ή ολόκληρου οικισμού; Διακρίνονται τα θεμέλια; Μπορείτε να κάνετε μετρήσεις και να τα σχεδιάσετε; Έχουν τελειώσει οι ανασκαφές ή συνεχίζονται; Μπορείτε να συγκεντρώσετε πληροφορίες για τα ευρήματα από βιβλία ή οδηγούς. Για ποιον σκοπό οι άνθρωποι άλλων εποχών τα είχαν φτιάξει; Πώς τα είχαν φτιάξει; Σε ποια εποχή ανήκουν; Μαζέψτε πληροφορίες για την εποχή αυτή και προσπαθήστε να φανταστείτε πώς ζούσαν οι άνθρωποι στον τόπο αυτό εκείνη την εποχή.

4 Αν μπορείτε, οργανώστε μια επίσκεψη σε ένα μουσείο. Παρατηρήστε τα εκθέματα του μουσείου. Ποια σας αρέσουν πιο πολύ; Γιατί; Ψάξτε να βρείτε αντικείμενα που έχουν σχέση με το εμπόριο. Ποια προσέξατε; Τι πληροφορίες μπορούν να σας δώσουν για το εμπόριο σε άλλες εποχές;

5 Κάντε μια βόλτα στην πόλη ή στο χωριό όπου ζείτε. Ψάξτε να βρείτε παλιά κτίρια, σπίτια, εργαστήρια, αποθήκες, βιοτεχνικούς ή βιομηχανικούς χώρους, γέφυρες κ.ά. Μαζέψτε πληροφορίες για τους ανθρώπους που τα έφτιαξαν. Πώς τα έφτιαξαν; Γιατί τα έφτιαξαν; Πώς τα χρησιμοποιούσαν; Πώς ζούσαν οι άνθρωποι τότε; Τι διαφορές και τι ομοιότητες παρατηρείτε στη ζωή των ανθρώπων τότε και τώρα; Δε χρειάζεται να πάτε πολύ μακριά.

ΤΙ ΑΛΛΟ ΚΑΝΟΥΜΕ ΣΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

Παλιά αρχοντικά σπίτια στην Εάνθη

*Κάθισμα από το αρχαίο θέατρο
της Μαρώνειας*

*Στο Μουσείο
του Μεταξιού
στο Σουφλί*

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Πώς τελειώνει το παζάρι;

1. Ιδιωτική και δημόσια ζωή

- ❶ Αργά το μεσημέρι το παζάρι τελειώνει. Παρατηρήστε τις εικόνες και περιγράψτε πώς τελειώνει το παζάρι.

- Οι περισσότεροι αγοραστές, φορτωμένοι με τα ψώνια τους, πάνε στα σπίτια τους. Τι νομίζετε ότι θα κάνουν μόλις φτάσουν εκεί; Η ζωή που κάνουμε στο σπίτι μας ή έξω, με τους δικούς μας και τους φίλους μας, λέγεται ιδιωτική ζωή. Όλοι είμαστε ελεύθεροι να οργανώσουμε την ιδιωτική ζωή μας όπως θέλουμε, όπως μπορούμε καλύτερα, αρκεί να μην ενοχλούμε τους άλλους.

- ❷ Τι γίνεται όμως με τη δημόσια ζωή, με τη ζωή που μοιραζόμαστε με όλους τους άλλους που ζουν στην ίδια περιοχή ή στην ίδια χώρα; Ποιοι κανονίζουν τι ώρα θα τελειώσει το παζάρι; Τι θα συνέβαινε αν δεν υπήρχε μια συγκεκριμένη ώρα για το τέλος του παζαριού; Ποιοι είναι υπεύθυνοι για το σκούπισμα των δρόμων και το μάζεμα των σκουπιδιών; Τι θα γινόταν αν κανείς δε μάζευε τα σκουπίδια;

ΠΩΣ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ;

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

2. Η προστασία του περιβάλλοντος

Οι εικόνες είναι από φυλλάδια της Ευρωπαϊκής Ένωσης

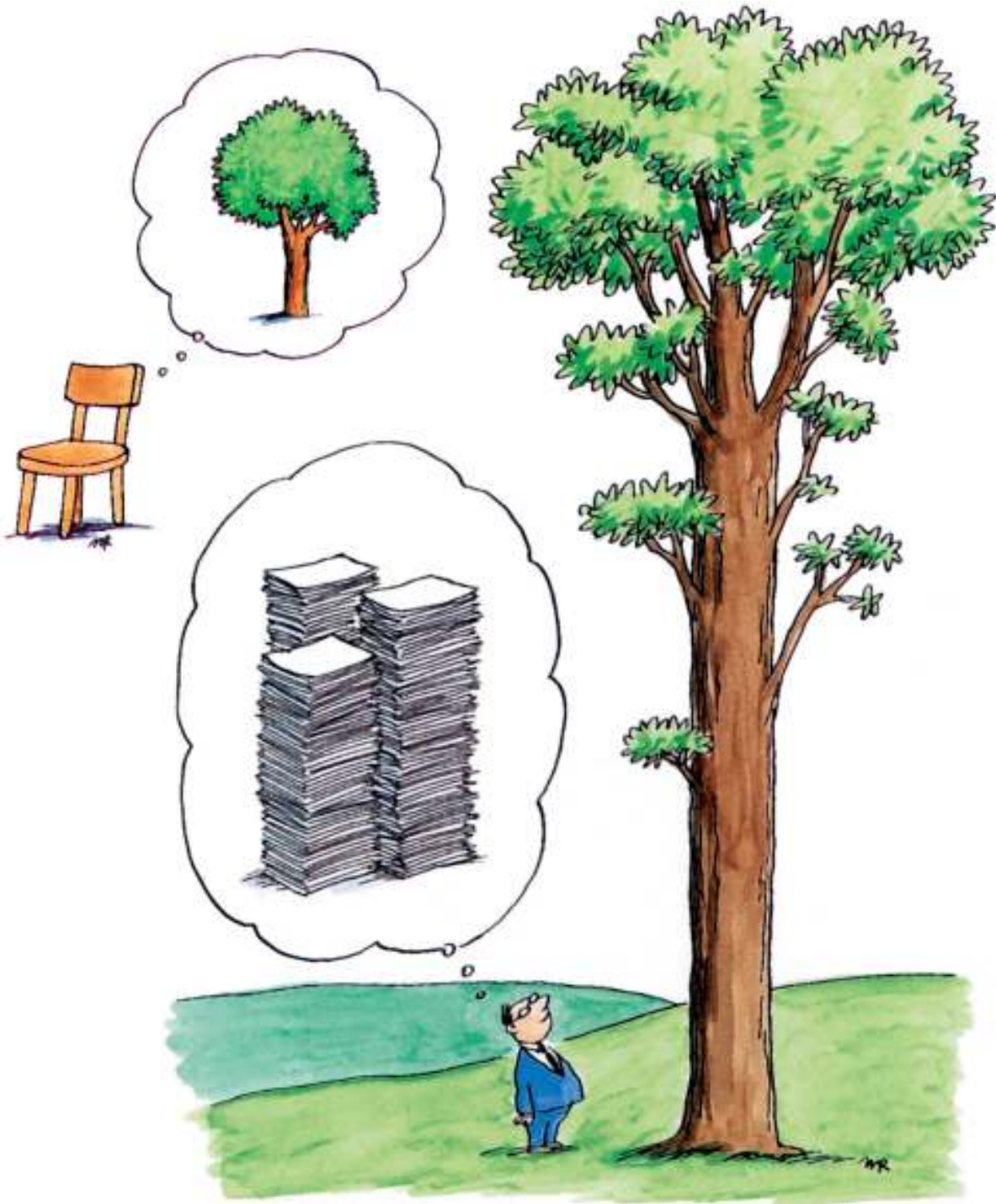
- 1 Αξίζει να φροντίζουμε και να προστατεύουμε το περιβάλλον; Παρατηρήστε τις εικόνες, διαβάστε τα κείμενα και συζητήστε τα.

- 2 Στις ανεπτυγμένες, πλούσιες χώρες πολλοί άνθρωποι χρησιμοποιούν διάφορα αντικείμενα για μία μόνο φορά και μετά τα πετούν. Νάιλον σακούλες, κονσέρβες, μπουκάλια, κουτιά, φακέλους. Ορισμένοι άνθρωποι πετούν ρούχα μόλις παλιώσουν λίγο. Με τη μεγάλη παραγωγή και κατανάλωση πολλών προϊόντων λιγοστεύουν σιγά σιγά οι πρώτες ύλες, τα υλικά που παίρνουμε από τη φύση.

- Για παράδειγμα, η μεγάλη κατανάλωση χαρτιού μειώνει τα δάση. Σε τι χρησιμεύουν τα δάση; Αξίζει να τα προστατεύουμε;

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Άποψη από το προστατευόμενο δάσος της Δαδιάς

- 3 Με τα σύγχρονα μέσα συγκοινωνίας πολλοί άνθρωποι ταξιδεύουν κάθε μέρα από το ένα άκρο της γης στο άλλο. Αλλά και διάφορα προϊόντα μεταφέρονται καθημερινά με αεροπλάνα, αυτοκίνητα, τρένα, πλοία. Με αυτό τον τρόπο μπορούμε να έχουμε σε κάθε περιοχή της γης αυτοκίνητα από την Ιαπωνία, καπνό από τη Θράκη, ξυλεία και φρούτα από την Αφρική, καφέ από την Κολομβία της Νότιας Αμερικής.

Για το μεγάλο και ασταμάτητο ταξίδι ανθρώπων και προϊόντων όμως χρειάζονται πολλά καύσιμα. Τα καυσαέρια που βγάζουν τα μέσα συγκοινωνίας και μεταφορών μολύνουν την ατμόσφαιρα, τον αέρα που αναπνέουμε. Η μόλυνση της ατμόσφαιρας, της θάλασσας και της γης από τα απόβλητα των εργοστασίων και των μέσων συγκοινωνίας και μεταφορών είναι ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα της εποχής μας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

- 4 Ορισμένες χώρες, άνθρωποι και εταιρείες έχουν πολύ μεγάλα κέρδη από την κατασκευή και το εμπόριο διαφόρων προϊόντων. Γι' αυτό δε νοιάζονται πολύ για την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος. Δεν τους νοιάζει που μολύνεται ο αέρας που αναπνέουμε, τα νερά της θάλασσας και των ποταμών, που μειώνονται τα δάση, που τα φυτοφάρμακα μολύνουν το χώμα και τα τρόφιμα που τρώμε, που ορισμένα ζώα και πουλιά κοντεύουν να εξαφανιστούν.
- Παρατηρήστε τις φωτογραφίες, διαβάστε τα κείμενα και συζητήστε τι μπορείτε να κάνετε κι εσείς για να προστατέψετε το περιβάλλον.

*Από φυλλάδιο
του WWF*

Γίνε συμμετοχος στη λύση

Πολλοί άνθρωποι και οργανώσεις σε όλο τον κόσμο, όπως το WWF και η Greenpeace, διαμαρτύρονται και κάνουν ό,τι μπορούν για να σταματήσουν την καταστροφή της φύσης.

Η φύση κινδυνεύει. Αυτό δεν είναι μια κενή απειλή, μια διαφημιστική παγίδα. Είναι γεγονός! Τα αποδεικτικά στοιχεία δεν αφήνουν περιθώρια αμφιβολίας. Όσο περνάει ο καιρός, κάθε απόφαση που παίρνουμε ως άτομα, οικογένειες ή κράτος έχει άμεση επίδραση στο μέλλον, στην υγεία αυτού του πλανήτη.

Ο τρόπος ζωής μας, τα προϊόντα που αγοράζουμε, οι καθημερινές επιλογές μας για καθετί επιδρούν στο περιβάλλον, στο μέλλον μας. Οι συνέπειες της ραγδαίας υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος είναι ήδη ορατές.

Στο χέρι μας είναι να τις σταματήσουμε –και μακροπρόθεσμα να τις αντιστρέψουμε– προς όφελος δικό μας και των παιδιών μας.

Η φύση ζητά τη συμμετοχή όλων μας.

Η φύση χρειάζεται τη δική μας βοήθεια. Γι' αυτό ιδρύθηκε το WWF, το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση, ένας από τους μεγαλύτερους μη κυβερνητικούς και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, που εδώ και 50 χρόνια βρίσκεται στην πρωτοπορία για τη σωτηρία του φυσικού περιβάλλοντος. Από την ίδρυσή του, το 1961, μέχρι σήμερα το WWF έχει επενδύσει πολλά δισεκατομμύρια σε περισσότερα από 11.000 προγράμματα προστασίας του περιβάλλοντος σε 130 χώρες. Με μέλη που ξεπερνούν τα 5,5 εκατομμύρια, διαθέτει εθνικά γραφεία σε 29

χώρες σ' όλο τον κόσμο και έχει την έδρα του στην Ελβετία. Το WWF επιδιώκει την προστασία της φυσικής μας κληρονομιάς. Δίχως πομπώδεις εκδηλώσεις, αλλά με επιστημονικά τεκμηριωμένες δραστηριότητες και με τη συνεργασία άλλων περιβαλλοντικών οργανώσεων και κρατικών φορέων.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

ΓΙΝΕ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΟΣ ΣΤΗ ΛΥΣΗ

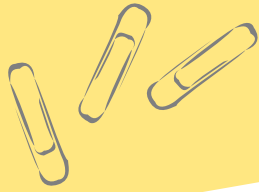
Λύγκας

Το πιο σπάνιο θηλαστικό της χώρας μας. Αιλουροειδές, σε μέγεθος μεγαλόσωμου σκύλου, με χαρακτηριστικές τούφες από τρίχες στην κορυφή των αυτιών και στα μάγουλα.

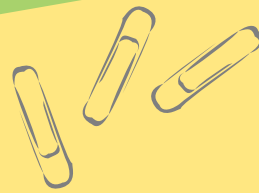
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ

Δραστηριότητα

Η υπερκατανάλωση πρώτων υλών και η μόλυνση του περιβάλλοντος είναι ένα μεγάλο σύγχρονο πρόβλημα. Αν όλοι οι άνθρωποι της γης το καταλάβουμε, μπορούμε να βοηθήσουμε ώστε να σωθεί η γη και η ζωή των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών. Μια καλή αρχή είναι να φροντίζουμε τον χώρο όπου ζούμε. Ωραίες ιδέες μπορείτε να πάρετε αν επισκεφτείτε τους περίφημους υγροβιότοπους της Θράκης στην περιοχή του ποταμού Νέστου και Έβρου και το δάσος της Δαδιάς. Ακόμα, μπορείτε να βρείτε πληροφορίες από διάφορα έντυπα, εφημερίδες και περιοδικά, από φυλλάδια και βίντεο του WWF.

- Παρατηρήστε τον χώρο όπου ζείτε –τους οικισμούς, τους δρόμους, τις λίμνες, τη θάλασσα– και σημειώστε τα σημεία όπου το όμορφο φυσικό περιβάλλον της Θράκης κινδυνεύει.
- Συζητήστε τι μπορείτε να κάνετε για να γίνει πιο όμορφη και υγιεινή η ζωή σας στο σχολείο, στο σπίτι, στη γειτονιά, στο χωριό, στην πόλη και στην ευρύτερη περιοχή όπου ζείτε.
- Συνεργαστείτε με άλλες τάξεις και άλλα σχολεία, συζητήστε το θέμα, πάρτε αποφάσεις για δράση, φτιάξτε αφίσες και πληροφορήστε και άλλους ανθρώπους.
- Ζητήστε πληροφορίες και συνεργασία από διάφορες δημόσιες υπηρεσίες (π.χ. από τον δήμο ή τη νομαρχία) και από διεθνείς οργανισμούς (π.χ. από την Greenpeace, το WWF και τη UNICEF).
Αν θέλετε, μπορείτε να οργανώσετε μια μεγάλη έκθεση με σχέδια και αφίσες για να πληροφορήσετε και άλλους ανθρώπους.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Τελειώνει το παζάρι;

- ❶ Το παζάρι δεν τελειώνει εύκολα. Ακόμα και όταν έχουν φύγει οι πωλητές και οι αγοραστές, κάποιοι άλλοι σκέφτονται το παζάρι και το ζωγραφίζουν.

Παναγιώτης Τέτσος, 1980

Ειρήνη Ηλιοπούλου, 1997

- Τι παρουσιάζουν οι ζωγραφιές;
Γιατί νομίζετε ότι οι ζωγράφοι αυτοί θέλησαν να ζωγραφίσουν την αγορά;
- Τι θέλησαν να απεικονίσουν στα έργα τους;
Τι πρόσεξαν περισσότερο στην αγορά;
- Μπορείτε να συμπληρώσετε τις εικόνες;
Να φανταστείτε τους ήχους και τις μυρωδιές;

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

- 2 Άλλοι άνθρωποι πηγαίνουν στο παζάρι και το φωτογραφίζουν. Έτσι το παζάρι μένει ζωντανό σε φωτογραφίες.

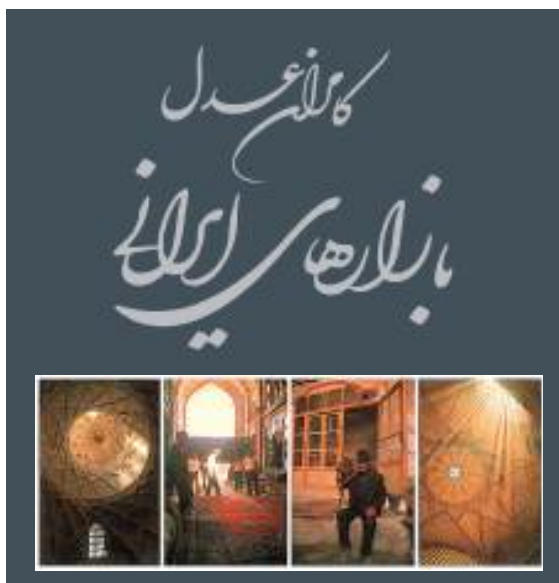
- Σας αρέσουν περισσότερο οι φωτογραφίες ή οι ζωγραφιές; Γιατί; Θα σας άρεσε να φωτογραφίσετε ή να ζωγραφίσετε κι εσείς ένα παζάρι; Γιατί; Τι θα φωτογραφίζατε; Τι θα ζωγραφίζατε;

- 3 Υπάρχουν και βιβλία για το παζάρι.

Βιβλίο με φωτογραφίες από τα παζάρια του Ιράν

- 4 Και το θέατρο, πολλές φορές, παρουσιάζει σκηνές από το παζάρι.

Φωτογραφία από θεατρική παράσταση του έργου «Ελίζα», από τον θίασο της Ξένιας Καλογεροπούλου

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

- 5 Υπάρχουν και πολλές παροιμίες για το παζάρι και το παζάρεμα των τιμών μεταξύ των αγοραστών και των πωλητών.

Αυτές είναι δύο τούρκικες παροιμίες, μεταφρασμένες στα ελληνικά, από το βιβλίο *Τούρκικες παροιμίες* του Θ. Κοροβίνη.

«Πρώτα ρώτα την τσέπη σου
κι ύστερα αρχίνα τα παζάρια».
«Κι όποιος αγοράζει μετανιώνει,
κι όποιος πουλάει μετανιώνει».

Συζητήστε τι σημαίνουν οι παροιμίες.

- 6 Ο κόσμος του παζαριού υπάρχει και σε μουσεία.

Αν μπορείτε, επισκεφτείτε ένα μουσείο της περιοχής σας και ψάξτε να βρείτε διάφορα αντικείμενα που έχουν σχέση με το παζάρι σε διάφορες εποχές.

Τα αντικείμενα αυτά βρίσκονται στο Μουσείο της Αρχαίας Αγοράς στην Αθήνα. Με αυτά μετρούσαν υγρά και στερεά προϊόντα.

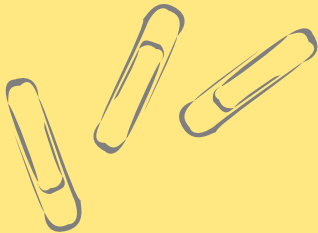
- 7 Υπάρχουν τραγούδια και παιχνίδια για το παζάρι, που μπορείτε να τραγουδήσετε και να παίξετε.
Τραγούδι: «Όταν θα πάω, κυρά μου, στο παζάρι».
Παιχνίδι: «Εγώ κι εσύ. Εδώ κι εκεί», μια παιδαγωγική βαλίτσα της Αλ. Ανδρούσου.
Γνωρίζετε άλλα τραγούδια και παιχνίδια για το παζάρι;
Μπορείτε να φτιάξετε ένα τραγούδι ή ένα παιχνίδι για το παζάρι;

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ

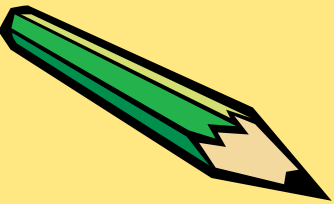
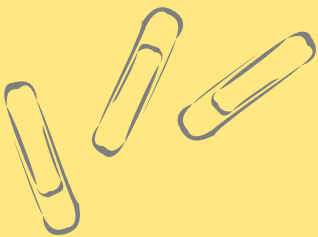
Δραστηριότητες

1 Μάθετε ιστορίες για το παζάρι και τον κόσμο του συζητώντας με τους δικούς σας ή από βιβλία. Συζητήστε τις ιστορίες αυτές στην τάξη. Διαλέξτε μία και οργανώστε μια θεατρική παράσταση ή φτιάξτε κούκλες και παίξτε με αυτές κουκλοθέατρο.

2 Συγκεντρώστε κείμενα, τραγούδια, παιχνίδια, φωτογραφίες, ζωγραφίες και ιστορίες για το παζάρι και φτιάξτε με αυτά μια έκθεση για να την παρουσιάσετε στο τέλος της χρονιάς. Μπορείτε να συνεννοηθείτε με άλλες τάξεις ή σχολεία και να οργανώσετε μια μεγάλη γιορτή με έκθεση ζωγραφικής, ιστορίες, θέατρο, τραγούδια και παιχνίδια. Καλή επιτυχία!

Τώρα
που φτάσαμε
στο τέλος,
τι λέτε...

τελειώνει
το παζάρι;

